

האייתאללה, החזבאללה, וחסן נסראללה

אפרים קם

חזבאללה: ישראל המחישה שאי-אפשר לסמוך עוד על רתיעתה מפתחת חזית נוספת בלבנון ועל חששה מהפעלת מערך הרקטות שאיראן בנתה בשביל חזבאללה. נכון לעכשיו, שיגור הרקטות בהיקף עצום פגע בתושבי הצפון, אך לא סדק את חוסן החברה הישראלית. חלק ניכר ממאגר הרקטות נשחק, הן כתוצאה מפעולת צה"ל והן עקב השימוש בו, וחזבאללה הולך ונהדף מקו הגבול ויש סיכוי כי לא יוכל לשוב אליו.

בכל אלה יש בראש וראשונה פגיעה בחזבאללה, אולם יש בהם גם פגיעה באיראן. איראן ראתה בעוצמתו של חזבאללה, ובעיקר במערך הרקטות שלו ובהיערכותו על הגבול, מרכיב חשוב בכושר ההרתעה שלה כלפי ישראל. עד כה נרתעה ישראל, לדוגמה, מלהעניש את איראן על מעורבותה הגוברת בטרור הפלסטיני והלבנוני, בין השאר מחשש שאיראן תגיב בהפעלת הרקטות של חזבאללה נגד צפון ישראל. מרכיב הרתעה זה לא ייעלם, אולם אם תצליח ישראל לשמור על הישגי המבצע, תחול שחיקה בהרתעה האיראנית כלפיה, מכיוון שתצטמצם יכולת הפגיעה של חזבאללה בישראל. ופעולת צה"ל גם הוכיחה שיש גבול ליכולתה של איראן לסייע לבן טיפוחיה בעת מבחן: ישראל פוגעת קשה בחזבאללה, ואיראן נאלצת לעמוד מנגד ולסייע לו בעיקר בדיבורים ובניסיונות להעביר לו משלוחי נשק. אין זה מקרה שהמשטר האיראני מאיים בימים אלה על ישראל בתגובה קשה אם זו תתקוף

בינו ובינה מחלוקות בסוגיות מדיניות ומבצעיות. לחזבאללה יש מערכת שיקולים משלו, הקשורה במעמדו כגורם חשוב בזירה הלבנונית, והוא נתון גם להשפעתה של סוריה. לכן מותר להניח כי המהלך היה בראש וראשונה פרי החלטתה של הנהגת חזבאללה.

לחסן נסראללה היו סיבות טובות משלו לבצע את החטיפה. הוא הודיע חודשים מראש על כוונתו לבצעה, ואף ניסה לבצעה בעבר. גם העיתוי הנוכחי התאים מבחינתו למהלך כזה, כשצה"ל עסוק במבצע גדול ברצועת עזה, ובשיא עונת הנופש בצפון. לעומת זאת, קשה לראות את הרווח הגדול שאיראן היתה יכולה להפיק לעצמה מהפעולה: מאחר שהציפייה היתה, כנראה, שתגובת ישראל תהיה מוגבלת כבעבר, גם התועלת שבדחיית העיסוק בסוגיה הגרעינית האיראנית היתה צפויה להיות מוגבלת. מותר אפוא להניח, כי במקרה הנוכחי חזבאללה תיאם את החטיפה עם איראן, לפחות באורח כללי, וזו נתנה את ברכתה, אך לא הכתיבה את מהלכיו של הארגון.

בינתיים מגלה איראן סימני דאגה מהסתבכות המשבר והתמשכותו, וסיבותיה טובות. השלכות פעולת צה"ל על איראן יהיו תלויות במידה רבה בתוצאותיה ובהסדר העתידי שיושג בשטח. אולם אפשר להעריך כבר עתה שאם ישראל תשיג לפחות חלק מיעדי המבצע בלבנון, איראן עשויה לצאת נפגעת ממנו, מכמה בחינות. בעצם תגובתה חיזקה ישראל את כושר ההרתעה שלה כלפי

אין מקום לספק לגבי מעורבותה העמוקה של איראן בפעילותו של ארגון חזבאללה. איראן הקימה את הארגון, היא משמשת לו מקור השראה מרכזי, ורואה בו את הדוגמה המוצלחת ביותר ליצוא המהפכה האסלאמית. חזבאללה קשור באיראן בטבורו, לצד קשריו לסוריה. איראן מספקת לארגון את רוב אמצעי הלחימה שלו, ובראשם את עיקר מערך הרקטות שלו, ובצדם סיוע כספי בהיקף של עשרות מיליוני דולרים לשנה. איראן מאמנת את לוחמי חזבאללה, הן במחנות אימונים באיראן והן בלבנון, ומחזיקה בלבנון מאז 1982 יחידה של "משמרות המהפכה", שאנשיה משמשים גם יועצים צבאיים לארגון. הנהגת חזבאללה מקיימת קשר תדיר וישיר עם ראשי המשטר באיראן, מתייעצת עמם בנושאים עקרוניים ושוטפים ומתאמת את צעדיה איתם. לולא הסיוע הצבאי האיראני חזבאללה לא היה מעז להתגרות בישראל. איראן בונה את כוחו הצבאי של חזבאללה לא רק כדי לחזקו מול ישראל ובזירה הלבנונית, אלא גם כדי להשתמש ביכולותיו הצבאיות – ובעיקר במערך הרקטות שלו – לשם פגיעה בישראל משיקולים שלה, אם תראה צורך בכך.

אף על פי כן, אין צורך לראות בחטיפת שני חיילי צה"ל, שהובילה להידרדרות הנוכחית בלבנון, פועל יוצא מיוזמתו של המשטר האיראני במגמה להסיט ממנו את הלחץ הבינלאומי בסוגיית חתירתו לנשק גרעיני. על אף הקרבה והזיקה לאיראן חזבאללה אינו בובה איראנית, ובעבר התגלו

את סוריה, אולם הוא נמנע מכל איום מפורש בתגובה לכתישתו של חזבאללה. יתכן אפוא שבעתיד יקדיש נסראללה מחשבה נוספת לשאלה עד כמה יוכל להסתמך על גיבויה של איראן בעת צרה.

הרווח היחידי בינתיים של איראן מהמשבר הנוכחי הוא הסטת תשומת הלב מהסוגיה הגרעינית האיראנית, כנראה לפרק זמן מוגבל. אולם כנגדו היא עשויה לצאת ניזוקה מבחינות נוספות. חזבאללה עשוי לצאת מוחלש בזירה הפוליטית הלבנונית. הביקורת הבינלאומית, האזורית והפנים־לבנונית כלפי התנהלותו של חזבאללה עשויה לדבוק גם באיראן. איראן עשויה להיתפס, יותר מבעבר, כגורם המלבה את הלהבות בלבנון, שיש צורך לבלום אותו

בהסדר עתידי כדי למנוע התלקחות מחודשת בזירה זו.

האם על ישראל לנצל את ההזדמנות הנוכחית ולהכות גם באיראן, כדי להרתיעה מלחזור ולשקם את חזבאללה ולהניעה לצמצם את מעורבותה בטרור הפלסטיני? יש להבחין בעניין זה בין שני סוגי פעולות. יש בלבנון יעדים איראניים – בעיקר אלה הקשורים ב"משמרות המהפכה" ובמאמצים איראניים לחזק ולחמש את חזבאללה. אלה יעדים לגיטימיים במסגרת הלחימה בחזבאללה, שמותר ונכון לפגוע בהם ככל שיהיו מוכרים. ספק אם איראן תודה בכך שייפגעו, מפני שהיא מכחישה מכל וכל את סיועה הצבאי לחזבאללה. סביר גם להניח שאיראן תעשה מאמץ עליון לשקם ולחמש

מחדש את הארגון ככל שתוכל, בעקבות הנזקים והאבדות שספג, וישראל תצטרך לעשות כל שביכולתה כדי לשבש מאמץ זה, בסיוע גורמים בינלאומיים.

לעומת זאת, תהיה זו שגיאה לנצל את ההזדמנות ולפגוע ביעדים באיראן עצמה. על ישראל להתמקד עתה בהשגת מטרות המבצע בלבנון. תקיפת כמה מטרות באיראן – בדומה לתקיפת מטרות בסוריה – לא תניע את שני המשטרים הללו לצמצם את קשריהם עם חזבאללה, ולשניהם יש גם יכולת להגיב כלפי ישראל, למשל, באמצעות טילים לטווחים של מאות קילומטרים. שעה שישראל בוחנת כיצד להגיע לסיום מוצלח של הלחימה בלבנון, אין היא צריכה לפתוח חזית נוספת באיראן או בסוריה.